

**СТАНОВЛЕННЯ Й РОЗВИТОК
ВИЩОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ ДОНБАСУ:
ЛУГАНСЬКИЙ ТЕХНІКУМ РІЛЬНИЦТВА
в 1920–1929 рр.**

КОВАЛЬОВ
Кузьма Пилипович
 Директор Луганського технікуму
 рільництва (1921–1925)

У складних умовах післявоєнної руїни, після неврожайного року влада приділяла значну увагу підготовці фахівців для сільського господарства, прагнула якнайшвидше відбудувати аграрний сектор країни й регіону. 20 квітня 1920 р. на об'єднаному засіданні колегії повітового відділу народної освіти й Луганського відділу народної освіти, скликаному Донецьким губернським відділом народної освіти, було ухвалено рішення про створення в Луганську сільськогосподарського технікуму. Так було відкрито рільничий технікум (Технікум рільництва) — перший сільськогосподарський ВНЗ у Донбасі, якому присвоїли ім'я видатного вченого К. А. Тимірязєва (за тогочасною номенклатурою навчальних закладів, технікуми порівнювали до вищих навчальних закладів).

Архівний документ свідчить, що у квітні 1920 р. з ініціативи Донецького губернського відділу народної освіти було створено Луганський сільськогосподарський технікум рільництва ім. К. А. Тимірязєва. Він продовжив традиції аграрної освіти цього регіону — Луганської зразкової, а згодом і навчальної ферми, що діяла з 1826 р.

Луганський сільськогосподарський технікум

Сільськогосподарський технікум організований з ініціативи Донецького губернського відділу народної освіти у квітні 1920 р. на виробничій нараді, де К. Ф. Ковальову запропонували скласти проект організації технікуму. Згодом його призначили управителем технікуму.

Директор Луганського технікуму рільництва К. Ф. Ковальов, зоотехнік за освітою, читав курс зоології, загального й галузевого тваринництва.

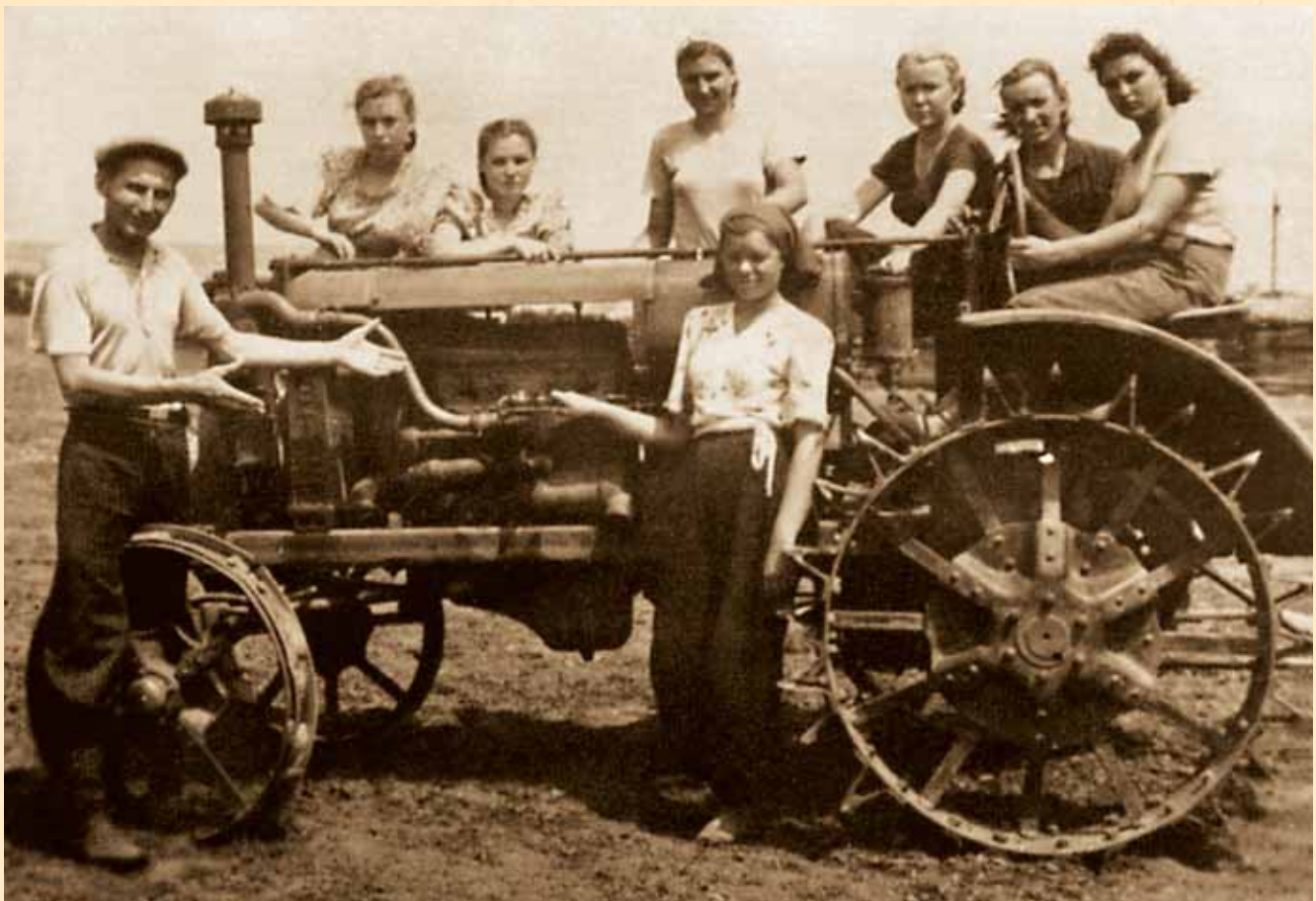
Спочатку заняття студентів аграрного ВНЗ планували проводити в приміщенні колишньої чоловічої гімназії м. Луганська. Пізніше технікуму передали поміщицьку садибу в с. Олександрівську. Студенти першого набору Луганського аграрного ВНЗ також навчалися в Олександрівському палаці принцеси Мюрат, який звів італійський архітектор на початку XIX ст.

27 серпня 1921 р. відбулося засідання колегії при Управлінні професійної освіти Луганського відділу народної освіти «Про становище Луганського сільськогосподарського технікуму ім. професора К. А. Тимірязєва». На порядку денному було питання об'єднання сільськогосподарського технікуму із сільськогосподарською школою при дослідному полі в господарському навчальному році. Згідно з рішенням колегії Луганському технікуму рільництва передавали будівлі, що належали сільськогосподарській школі, а також земельні угіддя та інвентар; ухвала також передбачала перепідпорядкування педагогічного й службового персоналу, утворення в складі технікуму відділень тваринництва, садівництва та городництва, практичної сільськогосподарської ферми й опорного рільничого відділення в Олександрівську.

Луганський аграрний ВНЗ розпочав навчальний процес лише після зміцнення його матеріально-технічної бази. Восени 1921 р. навчальний заклад

Дослідне поле, 1924 р.

Практичні заняття з механізації

ДОКУМЕНТАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО ЗАСНУВАННЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ЛУГАНСЬКОГО СІЛЬГОСПІНСТИТУТУ В 1921-1939 рр.

ПИСЬМО ПРОТОКОЛА

Об'єднаного засідання колегії при Управленні Луганського УОЮ от 27 августа 1921 г. по вопросу об образовании Луганского сельскохозяйственного техникума им. И. П. Павлова.

Председатель - **СТАНИСЛАВ М. Г.** - директор управления.
 Секретарь - **КАМЕНСКИЙ Г. П.** - зам. дир. техникума.

Присутствовали все 11 человек присутствующих в этом заседании в заседании техникума, в том числе зам. техникума агроном **КАМЕНСКИЙ Г. П.**

ПОРЕЧКА Г. П. Б.:

Об образовании сельскохозяйственного техникума с сельскохозяйственной школой или отделом села в колхозном учебном году.

СТАНИСЛАВ М. Г.: Об образовании сельскохозяйственного техникума с сельскохозяйственной школой или отделом села в колхозном учебном году.

ПРОГРАММА: 1. С целью улучшения подготовки с/х техникума в настоящее время с/х училища или техникумы одним полем объединить с с/х техникумом, дополнив их:

- а/. частью с/х техникума села Александровка по предметам прикладным в нем отсутствующим, особенно, животноводством, скотоводством, -- рассмотреть вопрос при этом же и о создании школы /засеятой земли/.
- б/. все постройки с/х училища или отделом села, с/х школы и школы извещать этого училища.
- в/. учебно-опытное поле, учебно-демонстрационная и сельскохозяйственные угодья училища при отделом села в зависимости на них извещатель и посевы.
- г/. педагогический и служебный персонал с/х училища при отделом села объединяется с с/х техникумом.
- д/. сельскохозяйственный техникум им. проф. Павлова.

И. П. ПАРЫШЕВ предлагает на следующие предметы:

1. Житноводство, 2. Садоводство, 3. Скотоводство, 4. Практическая с/х работа, 5. Способы возделывания опытных полей в селе Александровка.

Голосами: Председатель Об'єднаного засідання Управління **СТАНИСЛАВ М. Г.**
 Секретарь: **КАМЕНСКИЙ Г. П.**

Справка: С. П. 464, оп. I, ш. к. 34, л. 1. об.

ГОСИОТДЕЛА СЕЛЬКОХОЗАРХИВА

Порушено.

Всем Институтам, Техникумам и Губинсекторам.

10 Июня 1922 г. № 1414.

Предлагаем привить в сведения и исполнения, что весь персонал ВУЗов--институты и техникумов, пользующийся помещением, водой, светом, канализацией, текущих ремонтов и т. н. в помещениях, находящихся в ведении указанных учебных заведений, должен из собственных средств принять участие в оплате этих потребностей по действительной их стоимости. От выписания платы совершенно освобождается высший хозяйственно-технический персонал, получающий по ставкам не выше 11 (одиннадцатого) разряда.

Вносят половину фактических расходов: 1) Ректор, 2) Зав. Частью и 3) те преподаватели, заведующие мастерскими, лабораториями и кабинетами, постоянное пребывание и работа которых требует отвода им помещений в зданиях учебных заведений.

Остальные лица уплачивают полностью.

Размер платы устанавливает учебн. заведения по действительной стоимости.

Выписки платы за указанные коммуна. услуги установить с 1-го октября с/г.

Зампредупреждающего проф. **О. Анкет.**
 Вр. Нач. Оргинстра **А. Верман.**
 Нач. Канц. **Кухарюк.**

ОБЪЕДИНЕННЫЙ ЗАПРОС.

Воронежский с.х. институт основан в 1921 году. Вначале он представлял собой политехникум, а в 1924 г. был переименован в "Луганский Техникум". По старому наименованию в 1925 г. техникум был переименован в "Луганский институт земледелия", а в 1930 г., в связи с общим реорганизацией ВУЗов, институт был преобразован в "Южный институт" и передан в ведение Государственного треста ЮЗОР.

В течение 1924 г., даты 1931-1932 г. г. в Луганской основной институт были преподавали: агрономия, с.х. техникум /бюджетный курс/, земледелие, зооветеринария на Украинского с.х. институте и в Луганском с.х. институте. С 1924 г. институт приобрел свое наименование - "Южный институт" и стал именоваться "Луганский сельскохозяйственный институт".

В 1925 году институт был преобразован в сельскохозяйственный институт в двух факультетах: агрономический /любово-земельный/ и лесоводный.

В этом году он и существовал в составе двух факультетов: агрономического и лесоводного.

До 1925 года институт был таинным колхозным институтом с трехлетним сроком обучения с тем, что в 1924 г. число студентов в институте до 1-го октября 45 человек, на 1 января 1926 г. их численность достигла 110 человек.

С целью улучшения подготовки с/х техникума в настоящее время с/х училища или техникумы одним полем объединить с с/х техникумом, дополнив их:

- а/. частью с/х техникума села Александровка по предметам прикладным в нем отсутствующим, особенно, животноводством, скотоводством, -- рассмотреть вопрос при этом же и о создании школы /засеятой земли/.
- б/. все постройки с/х училища или отделом села, с/х школы и школы извещать этого училища.
- в/. учебно-опытное поле, учебно-демонстрационная и сельскохозяйственные угодья училища при отделом села в зависимости на них извещатель и посевы.
- г/. педагогический и служебный персонал с/х училища при отделом села объединяется с с/х техникумом.
- д/. сельскохозяйственный техникум им. проф. Павлова.

И. П. ПАРЫШЕВ предлагает на следующие предметы:

1. Житноводство, 2. Садоводство, 3. Скотоводство, 4. Практическая с/х работа, 5. Способы возделывания опытных полей в селе Александровка.

Голосами: Председатель Об'єднаного засідання Управління **СТАНИСЛАВ М. Г.**
 Секретарь: **КАМЕНСКИЙ Г. П.**

Из числа орденосносцев скончили при институте 37 человек. Среди них т. т. Бухарин, С. С. Соловьев, И. С. Соловьев, И. С. Соловьев, И. С. Соловьев.

Из числа орденоносцев институт орден имеет агроном Павлова.

Удовлетворенность в 1938 г. в процентах:

отличников - 0,2; удовлетворительно - 2,4; неудовлетворительно - 97,4.

В 1939 г. в процентах:

отличников - 0,2; удовлетворительно - 2,4; неудовлетворительно - 97,4.

4/ Общественно-политическая работа института: институт участвовал в 1938 г. в решении многих вопросов, связанных с созданием колхозно-кооперативной базы в Донбассе.

За отчетный период с 1922 по 1938 г. институт, с/х и областными (села Довженки) и городскими органами власти руководило:

- 1. Не разводить сады и ягодники. "На издании "Ник рабочий орошодника".
- 2. "В помощь орошоднику".
- 3. "В помощь орошоднику".
- 4. "В помощь орошоднику".
- 5. "Агропривада".
- 6. "Плата за борьбу с вредителями".

При участии института разрабатывались агропривады с овощеводству, картофу, плодово-овощеводству.

Обсуждение мероприятий агротехнического плана области происходило при участии работников института. Подготовка кадров бригадиров, председателей колхозов происходила при помощи института. За 10 лет институт выпустил 1259 чел.; продолжители колхозов 2016 ч., агрономов 217. Всего подготовлено специалистами за 10 лет существование 4119 человек.

Институт сотрудничает с Украинским с.х. институтом. За 1931 год проведено 10 лекций над школами в 12 школах. "Детские дни" агрономического института 12 лекций-бесед, агрономический институт выпустил 12 лекций-бесед, агрономический институт выпустил 12 лекций-бесед, агрономический институт выпустил 12 лекций-бесед, агрономический институт выпустил 12 лекций-бесед.

С целью улучшения подготовки с/х техникума в настоящее время с/х училища или техникумы одним полем объединить с с/х техникумом, дополнив их:

- а/. частью с/х техникума села Александровка по предметам прикладным в нем отсутствующим, особенно, животноводством, скотоводством, -- рассмотреть вопрос при этом же и о создании школы /засеятой земли/.
- б/. все постройки с/х училища или отделом села, с/х школы и школы извещать этого училища.
- в/. учебно-опытное поле, учебно-демонстрационная и сельскохозяйственные угодья училища при отделом села в зависимости на них извещатель и посевы.
- г/. педагогический и служебный персонал с/х училища при отделом села объединяется с с/х техникумом.
- д/. сельскохозяйственный техникум им. проф. Павлова.

И. П. ПАРЫШЕВ предлагает на следующие предметы:

1. Житноводство, 2. Садоводство, 3. Скотоводство, 4. Практическая с/х работа, 5. Способы возделывания опытных полей в селе Александровка.

Голосами: Председатель Об'єднаного засідання Управління **СТАНИСЛАВ М. Г.**
 Секретарь: **КАМЕНСКИЙ Г. П.**

Викладачі й співробітники Луганського технікуму рільництва на відпочинку, 1924 р.

Учасники драматичного гуртка, 1926 р.

**ПРОГРАМА НАВЧАННЯ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
В ЛУГАНСЬКОМУ ТЕХНІКУМІ РІЛЬНИЦТВА, 1925 р.**

Програма навчання укр. мови
в IV триместрі, на I курсі.

На цьому курсі підібраним студентам з дуже
малим знанням укр. мови. Тому тут треба
особливу увагу звернути на читання, писання
і ознайомлення з граматичного студентства. На
також цілковито відсутність підручників мови.
Тому на перешкоді у виконанню наміченого
завдання. Важливо тільки шкільна таблиця.
Темі будуть много підбирати із будничною
життям шкіль. Навчання тільки при колірній таблиці
ці забірає багато часу і обмежується тільки до го-
дин в кожній школі. Поза школою нема змоги
працювати, так що вислід, при збох годинах
на тижень, не можуть бути видані і знання україн-
ської мови на I курсі. Ми ретельно викона-
мо у всіх.

Побит налістаю в IV триместрі подібано
студентів із міс. стурного діяльності студентів
укр. писателів: Т. Котляревського, Тараса Шевчен-
ка, Марії Маркович (Марко Вовчок), Леона Левченка
та Панааса Мирного.

1925 р.

Лектор Ф. Пуняк

ФІСАК

Дмитро Юхимович

Директор Луганського технікуму
рільництва (1925–1930)

укомплектували науково-педагогічними кадрами. Після закриття військового шпиталю аграрному ВНЗ передали його приміщення, а також землі Луганської дослідної станції (до революції — земське дослідне поле) та унікальний будинок найстарішої в Україні метеорологічної станції.

Відтоді технікум розташувався у двох одноповерхових корпусах із червоної цегли. У першому з них було відкрито гуртожиток і їдальню для студентів. Зверху на будівлі цеглою було вимуровано напис: «СГІ — гуртожиток»; на другому великому корпусі, зруйнованому під час Вітчизняної війни, — «СГІ — 1914 р.». Спершу будинок був навчальним корпусом з аудиторіями й лабораторіями, а в одному його крилі мешкали викладачі. Нині на його місці розташовано упорядковані двоповерхові їдальні, одна з яких є окремим приміщенням профілакторію на першому поверсі. Для викладачів і працівників були відведені також квартири в п'яти одноповерхових будинках.

У перші роки навчання в аграрному ВНЗ учні зазнали всіх негараздів і складнощів військового часу. Так восени 1921 р. неподалік від одного з його корпусів розпочався бій між Червоною Армією й бандитами, які вночі увірвалися до приміщення студентського містечка. Викладачі й студенти ВНЗ дали їм відсіч і витіснили з території навчального закладу.

Навчання в технікумі, де значну увагу приділяли практичним заняттям на дослідному полі, спершу проходило у складних умовах нестачі обладнання, в напівзруйнованих приміщеннях. У 1923 р. на ба-

лансі ВНЗ перебували лише одна пара биків і чотири корови. Згодом, за рішенням Окрвиконкому і його коштом, придбали ще шестеро коней. Більшість будинків технікуму були зруйновані або напівзруйновані й потребували якнайшвидшого ремонту. У 1923 р. Головпрофосвіта виділила на ремонт приміщень ВНЗ 50 тис. радянських грошових знаків, що, за новим курсом уведених тоді червінців, дорівнювало 12 крб. 50 коп. На ці кошти працівники й студенти заклипи шибки й двері в корпусах, що дозволило значно поліпшити побутові умови.

Самовіддане прагнення перших студентів навчатися, їхня наполегливість і працелюбність дозволили в 1923 р. зібрати з угідь ВНЗ гарний урожай, від реалізації якого технікум одержав 4000 крб. у золотому еквіваленті. На зароблені кошти було придбано п'ять коней та дві пари биків. Окрземуправління виділило навчальному закладу трактор, який згодом перейшов у власність колективу. Це сприяло раціональному обробітку землі, що належала коледжу, провадженню системного, планомірного навчального процесу.

У 1923 р. Луганський технікум рільництва здійснив свій перший випуск фахівців. Студенти, викладачі й інші працівники навчального закладу гуртом долали труднощі, жили в повсякденній клопіткій праці й раділи першим звершенням. Вони були оптимістами й ентузіастами. Чимало перших випускників Луганського технікуму рільництва стали провідними вченими, організаторами сільськогосподарського виробництва країни.

Директор Д. Ю. Фісак (у центрі) й провідні викладачі інституту, 1930 р.

Навчання і творчість — основа гармонійного розвитку: студенти й артисти — в одній особі, 1925 р.

Одні з перших студентів технікуму — артисти художньої самодіяльності, 1925 р.